די גרויסע דיסקוסיע אויף דער מזרחי קאָנווענשאָן

פון
הרב אהרן ב. שורין

זי איז ערשט אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין לאָנג ביטש. — די רעדעס פון גאון, רבי יוסף בער סאָלאָווייטשיק, מיניסטער יוסף בורג און וויצע־מיניסטער, יצחק רפאל. — אײַנדרוקען פון דער קאָנווענשאָן.

די ערשט אָפּגעהאַלטענע קאָנווענשאָן פון דער אַמעריקאַנער מזרחי הפועל המזרחי אין דעם פּראָמענאַד האָטעל אין לאָנג ביטש, נ. י., האָט פאַרגעשטעלט מיט זיך איין גרויסע און טיפע אידעאָלאָגישע דיסקוסיע וועגען דער ראָלע, וואָס מדינת ישראל שפּילט אין דאַרף שפּילען אין דעם היינטיגען אידישען לעבען.

די דיסקוסיע, וועלכע איז געפירט געוואָרען אויף זעהר אַ הויכען אינטעלעקטואַלען ניוואָ פון באַרימטע פערזענליכקייטען פון אַמעריקע און פון מדינת ישראל, האָט מיטגעריסען דעם ריזיגען עולם, וועלכער האָט דערביי געהאַט אַ גרויסען גייסטיגען גענוס און האָט פון די דיסקוסיעס פיל געלערענט.

די הויפּט־רעדנער אין דער דאָזיגער דיסקוסיע זיינען געווען: דער באַרימטער גאון און געלערענטער, רבי יוסף בער סאָלאָווייטשיק, פון באָסטאָן און ראש ישיבה פון ישיבת רבי יצחק אלחנן; דר. יוסף בורג, מיניסטער פון סאָציאַלען וואוילזיין און דר. יצחק רפאל, וויצע מיניסטער פון געזונדהייט און הרב מרדכי קירשבלום, פּרעזידענט פון מזרחי אין אַמעריקע (הרב קירשבלום׳ס רעדע איז שוין געווען געדרוקט פריהער).

לאָמיר דאָ באַלד צוגעבן, אַז די גאַנצע שטימונג פון דער קאָנווענשאָן איז געווען, הויפּטזעכליך, באַזירט אויף די שטורמישע געשעהענישען, וואָס זיינען געשעהן אין דער לעצטער צייט סאַי אין מדינת ישראל און סאַי אין אַמעריקע. אין קורצען: דער לעצטער ניט ערוואַרטעטער ברודער־קאַמף צווישען די רעליגיעזע און ניט־רעליגיעזע אין ישראל, איבער דער פראַגע פון חילול שבת, מיסיאָן און די טריפה׳־נע קיך, וואָס די שיף געזעלשאַפט צי״ם בויט איצט אויף דער לוקסוס־שיף, „שלום“.

אָט די אַלע פּראָבלעמען האָבען מיט דער גאַנצער שאַרפקייט ווידער אַוועקגעשטעלט פאַר דעם רעליגיעזען אידענטום די פראַגע פון זייער שטעלונג צו די [illegible] פון דער מדינה. און די מזר״חי קאָנווענשאַן איז אין דעם פרט ניט געווען קיין אויסנאַם.

הרב יוסף בער סאָלאָווייטשיק

שאַפט צי״ם, און אפילו אויף „אל על“, אויב די ישראל רעגירונג וועט אין דער פראַגע ניט נאָכגעבען.

איך בין זיכער, אַז הרב סאָלאָווייטשיק האָט דאָס מאָל גערעדט אַזוי שאַרף, טאַקע אַנדערש ווי אַלע מאָל, בכדי צו באַווייזען דער ישראל רעגירונג ווי טיף עס ווערהטאָגט איבער די אַלע זאַכען דער היסטאָרישער תורה איד, וואָס האָט טאַקע ליב ארץ ישראל און מדינת ישראל ניט ווייניגער ווי די אַלע, וואָס פאַרשטעהען נאָר קרעמערישע חשבונות.

הרב סאָלאָווייטשיק האָט מיט ניט ווייניגער שאַרפקייט און פאַרביטערונג אויך גערעדט וועגען דער פראַגע פון מיסיאָן אין מדינת ישראל. און ער האָט פון דער קאָנווענשאָן פלאַטפאָרמע זיך געווענדעט צו דער ישראל רעגירונג, דורך די חשוב׳ע ישראל געסט, ווי אויך דורך דעם חשוב׳ען אַמבאַסאַדאַר הארמאַן, אַנצונעמען אַ געזעץ צו פאַרמיידען מיסיאָנערישע טעטיגקייטען אין ישראל, און ער האָט אויך געבעטען איבערגעבען די שטימונג פון די אַמעריקאַנער רעליגיעזע אידען צו אַ סך אַנדערע אַנגעווערהטאָגטע פראָבלעמען.

הרב סאָלאָווייטשיק׳ס צוויי שעה׳דיגע רעדע, וועלכע האָט געבליצט מיט גאונ׳ישע געדאַנקען, האָט אויפגעשטורעמט די קאָנווענשאָן און אַן אָפּקלאַנג פון דעם הערט זיך שוין אויך איבערן לאַנד און אין מדינת ישראל.

נאָך אַזאַ רעדע קאָן מען זיך שוין פאַרשטעלען מיט וואָס פאַר אַ שפּאַנונג דער עולם האָט ערוואַרט די קומענדע רעדעס פון די צוויי חשוב׳ע ישראל געסט: מיניסטער בורג און וויצע־מיניסטער, רפאל.

און לאָמיר דאָ צוגעבען, אַז די

בײַרט נקמס דר. יצחק רפאל. וועל־

האָט מיניסטער בורג געגעבען צו פאַרשטעהן דעם ריזיגען קאָנווענשאָן עולם, אַז ניט שטענדיג קאָן די ישראל רעגירונג לייזען פּראָבלעמען אַזוי לייכט ווי עס שטעלען זיך פאַר אידען פון אַ גאַנץ יאָר. און אויך ניט אַזוי לייכט געהען ישראל מיניסטאָרען צו אַן אָפּשטימונג אין דער רעגירונג וועגען געוויסע שווערע פּראָבלעמען. און דאָס איז אַזוי, ווייל די ישראל רעגירונג האָט אין חשבון ניט נאָר די אידן פון ישראל, נאָר טאַקע אויך די אידן פון דער וועלט. ער האָט דערביי דערצעהלט, אַז יענע נאַכט פאַר דער אָפּשטימונג וועגען די דייטשישע רעפּאַראַציעס געלטער, האָט ער ניט צוגעמאַכט אַן אויג. אַ גאַנצע שלאָפלאָזע נאַכט האָט ער זיך מתיחד געווען מיט זיינע ספרים, און האָט אין זיי פיל געלערענט און פיל געטראַכט. און דר. בורג האָט צוגעגעבען, אַז די גרעסטע אידישע נקמה געגען זייערע רוצחים איז, וואָס אידען האָבען געקענט דערלעבען צו דער אידישער מדינה. און אַזוי אַרום איז דאָס נעמען דאָס געלט פון דייטשלאַנד אויך אַ טייל פון דז[illegible]י זעלבער נקמה, און דעריבער האָט ער באַשלאָסען צו שטימען פאַר די שילומים געלדער.

דר. בורג האָט אויף אַ שפּילעוודיגען אופן צוגעגעבען, אַז ווען מיר טראַכטען שטענדיג וועגען דער ,סטעיט אָוו דהי יוניאָן׳, מוזען מיר אויך גלייכצייטיג טראַכטען וועגען ,דהי יוניאָן אָוו דהי סטעיט׳ און דאָס מיינט, אַז מען דאַרף מיט אַ סך

(שלוס אויף זייט 3)

מיניסטער יוסף בורג

וויצע מיניסטער יצחק רפאל

די גרויסע דיסקוסיע אויף דער מזרחי קאנווענשאן

(שלוס פון זייט 2)

אחריות אויך אין זינען האבען צו שאפען א שטארקע, צעמענטירטע אייניגקייט פון גאנצען אידישען פאלק. און דאס איז גראדע ניט פון די גאר לייכטע זאכען, כאטש די מזרחי פירער באמיהען זיך שטענדיג צו געפינען א וועג פון שלום און אחדות צווישען אלע ריכטונגען פון ישראל און אין דער זעלבער צייט ניט אפצוזאגען פון די פארהייליגטע אידישע פרינציפען.

דר. בורג האט, אגב, דערביי סאטיריש באמערקט אזוי: „ליידער האט די מדינת ישראל געהאט ערפאלג צו פאראייניגען אלע אראבער געגען אונז, אבער זי האט נאך דערווייל ניט געהאט דעם ערפאלג צו פאראייניגען אלע אידען... אבער אין דעם, האט דר. בורג באמערקט, איז די מדינה גאר ניט שולדיג. אט דער פירוד, וואס עס הערשט נאך היינט אין ישראל איז בלויז אן איבערבלייבעכץ פון פאר די מדינה צייטען.

אבער אונזער וועג פאר דער פארשטארקונג פון אידישקייט אין ישראל איז ניט דער וועג פון דער נטורי קרתא און אויך ניט דער וועג פון דער אגודה. אויך מיר קאנען ארויסגעהן פון דער רעגירונג, האט דר. בורג געזאגט, אויב מען דארף עס, ווי ס'איז געווען אין דער פראגע פון „ווער איז א איד אין ישראל”. אבער אין אלגעמיין גלויבט דער מזרחי, אז ס'איז פאסיגער און פראקטישער צו קעמפען פון „א י נ ע װ י י נ י ג” בעסער ווי פון דרויסען. נאר גלייכצייטיג, פארשטעהט זיך, גלויבט דער מזרחי און דאס איז זיין ענד־ציל, אז ארץ ישראל דארף זיין ניט נאר א מ ד י נ ה פ ו ן א י ד ע ן, נאר, דער עיקר, א א י ד י ש ע מ ד י נ ה!

אויך וועגען דער פראגע פון מיסיאן, האט דר. בורג, ווי דר. רפאל, ערקלערט, אז אין דער פראגע פון מיסיאן איז ניט פאראן קיין צעטיילטע מיינונג אין ישראל סאי אין דער רעגירונג און סאי אין כנסת. און ביידע מיניסטארען האבען צוגעגעבען, אז זיי האפען, אז ס'איז ניט ווייט די צייט ווי עס וועט געפונען ווערען א וועג צו פארמיידען די געפאר פון די מיסיאנערען.

דר. בורג האט דערביי דערצעהלט אן אינטערעסאנטען עפיזאד: „אין די ערשטע טעג פון דער ישראל רעגירונג, ווען טאג־טעגליך האבען די פעלקער פון דער וועלט איינציגווייז אנגעהויבן צו אנערקענען די מדינה, האט איינער א פרעג געטאן ביי משה שרת: און וואס הערט זיך מיט דער אנערקענונג פון וואטיקאן?

נו, האט געענטפערט משה שרת: אט איז שוין באלד צוויי טויזענט יאר ווי אידען האבען נאך אויך ניט אנערקענט דעם וואטיקאן...”

זען אידענטום די פראגע פון זייער שטעלונג צו די [illegible] פון דער מדינה. און די מזרחי קאנווענשאן איז אין דעם פרט ניט געווען קיין אויסנאם.

דער ברייטער עולם, וואס איז געקומען צו דער איצטיגער מזרחי קאנווענשאן האט געוואלט הערען דאס מאל וואוהין געהט איצט דער מזרחי? — און ער האט געהערט קלארע דיבורים פון הרב סאלאווייטשיק און אויך קלארע דיבורים פון מיניסטער בורג און וויצע־מיניסטער רפאל אין דער בחינה פון איין אמת, וואס געהט ארויס פון צוויי באזונדערע שטאנדפונקטען.

רבי יוסף בער סאלאווייטשיק, דער גרויסער פארשטעהער פון דער תורה־וועלט האט ארויסגעבראכט אין קלארע רייד, וואס קאן ניט אויסגעטייטשט ווערן אנדערש, און דאס איז: אז די מדינה טאר ניט געשטעלט ווערען העכער פון דער תורה, העכער פון גאט. און אויב עס זאל, חס ושלום, פאסירען, אז די מדינה וועט זיך שטעלען אויף איין זייט און די תורה און די געטליכקייט וועלען שטעהן אויף דער אנדער זייט, דאן וועלען די תורה־טרייע אידען מוזן אויסקלייבען דעם צווייטען צד. און הרב סאלאווייטשיק האט אויסגערופען מיט פאטאס: די געטליכקייט וועט זיך נ י ט בייגען פאר דער מדינה.

הרב סאלאווייטשיק האט אנגעווארפען א גאנצע רייע פאקטען צו באווייזען ווי אזוי די פירער פון דער מדינה שטעלען די מדינה איבער אלעס. מיר וועלען דערמאנען בלויז איין בייטשפיל:

ווען עס האט זיך געהאנדעלט וועגען נעמען די רעפאראציעס (שילומים) געלדער פון דייטשלאנד איז דאן אויפגעשוואומען די פראגע פון די 6 מיליאן קדושים, און צי ס'איז אין זייער כבוד, אז מען זאל נעמען דאס געלט פון דעם רוצחים פאלק? — און הרב סאלאווייטשיק האט דערביי צוגעגעבען, אז די איינציגע פוסקים אין דער פראגע וואלטען געקאנט זיין בלויז די קדושים אליין. אבער בן־גוריון האט דאן ערקלערט: די מדינה דארף האבען געלט. און דאס באווייזט — האט הרב סאלאווייטשיק אויסגעפירט — אז די פירער פון דער מדינה שטעלען די מדינה העכער פון אלץ...

און דעם זעלבען שטאנדפונקט האט איצט די מדינה אין דער פראגע פון דער טריפה׳נער קיך אויף דער שיף „שלום” — מען דארף אויך דעם געלט פון דער טריפה׳נער קיך.

אבער דער תורה שטאנדפונקט איז, האט הרב סאלאווייטשיק געזאגט קלאר, אז די רעליגיעזע אידן וועלען זיך שטעלען געגען אזעלכע קרעמערשע חשבונות. און ער האט צוגעגעבען, אז כאטש ער איז ניט אזוי לייכט אויף אונטערשרייבען איסורים, וועט ער אבער אין דער פראגע האנדלען אנדערש. ער וועט זיין דער ערשטער אונטערצושרייבען אזא איסור אויף דער שיף „שלום”, אויף דער גאנצער געזעל־

קומענדע רעדעס פון די צוויי חשוב׳ע ישראל געסט: מיניסטער בורג און וויצע־מיניסטער, רפאל.

און לאמיר דא צוגעבען, אז די ביידע געסט דר. יצחק רפאל, וועלכער איז געווען דער הויפט רעדנער ביי דער פרייטאג־צו־נאכטיגער סעסיע, און דר. יוסף בורג, ביי דער שבת־צו־נאכטיגער סעסיע, האבען מיט געוואלדיגער עלאקווענץ געשילדערט, וואס עס מיינט מדינת ישראל פאר אידען בכלל און טאקע אויך פאר די רעליגיעזע אידען בפרט.

די ביידע רעדנער האבען אנגעוויזען אויף די גרויסע דערגרייכונגען, וואס די רעליגיעזע אידען האבען דערגרייכט אין ישראל א דאנק דעם, וואס דער מזרחי איז פארטראטען אין דער ישראל רעגירונג.

דר. רפאל האט אנטוויקעלט דעם געדאנק, אז מדינת ישראל איז ניט נאר א היים פאר דעם גאנצען אידישען פאלק, וואו יעדער איד, וואס וויל קומען אהין, איז אפען פאר אים אלע טויערן פון ישראל, נאר אז די מדינה איז אויך א פעסטונג פאר תורה אידישקייט. און אט די פעסטונג איז דער גרויסער רעליגיעזער שול־וועזען מיט די נאהענט צו צוויי הונדערט טויזענט תלמידים, און די גרויסע ישיבות וואו עס לערנען נאך טויזענטער ישיבה בחורים, וועלכע זיינען גרויס אין תורה און יראת שמים. און אונזערע קינדער — האט רפאל אויסגערופען — זיינען גוטע עדות אויף זייערע עלטערען!

די מדינה, האט דער רעדנער ערקלערט, איז די גרעסטע שוץ־וואנט געגען אסימילאציע אויך פאר די גלות לענדער. און טאמער זענען פאראן אידען, וועלכע זיינען נאך אלץ ניט צופרידען מיט די דערמאנטע דערגרייכונגען און מיט דעם געזעץ פון קידושין און גיטין און מיט׳ן ישראל־שבת און מיט די הונדערטער טויזענטער אידען, וועלכע האבען אנגעפילט לעצטען ימים־נוראים די שוהלען — איז, אדרבא, זאלען אט די אומצופרידענע קומען קיין ישראל און העלפען פירען דעם קאמף פאר אידישקייט.

אונזער שטרעבונג, האט רפאל אויסגערופען, איז ניט נאר צו שאפען א בריק צווישען די צוויי ריכטונגען אין ישראל, נאר נאך מער צו שאפען א לייטער וואס ציהט זיך צום הימעל — אזא לייטער וואס יעקב האט געזעהן אין זיין חלום, א לייטער, וואס פארבינדט די ערד מיט דעם הימעל! און אפשר דארף מען האבען אביסעלע געדולד ביז צו יענער צייט, ווען דער דאזיגער חלום וועט פארווירקליכט ווערען — האט רפאל מיט פיל הארציגקייט זיך אויסגעדריקט. און די פאקטען האבען באוויזען, אז מיט געדולד האט מען אויך פיל דערגרייכט. דר. רפאל האט אויך צוגעגעבען, אז מען מעג זיך גאנץ דרייסט פארלאזען אויף די רעליגיעזע מיניסטארן, וועלכע ווייסען אויך גאנץ גוט, ווען מען דארף געבען א קלאפ אין טיר און ווען ניט.

אין דעם זעלבן גייסט, און, פארשטעהט זיך, אויף זיין שטייגער,